

grundloven indeholdt imidlertid et forbud mod oprettelse af len, stamhuse og fideikommissgodser. 1849-grundloven havde desuden en bestemmelse om, at det ved lov skulle bestemmes, hvorledes len, stamhuse og fideikommissgodser kunne overgå til fri ejendom. Dette skete ved lens afløsningen af 1919.

Forbudet i 1849-grundloven var rettet imod adelen. Formålet med den gældende grundlovsbestemmelse er først og fremmest at forhindre, at der gennem oprettelse af familiefideikommiss dannedes en arvelig rigmandsklasse, baseret på opsamlede formuer, som går i arv på en forud fastlagt måde i bestemte familier.

Man har også fundet det uacceptabelt, at en arvelader (eller en gave giver) skal kunne træffe afgørelse om anvendelse af sin formue i en fremtid, som han ikke kan have noget overblik over.

Udvalget har drøftet, om den gældende frihed til oprettelse af familiefonde bør opretholdes, eller om der bør gennemføres begrænsninger, enten således at oprettelse af familiefonde helt forbydes, eller således at man – som en videreudvikling af forbudet mod stiftelse af familiefideikommiss – begrænser adgangen til at oprette familiefonde på en sådan måde, at familiens ene- eller fortrinsret højst kan opretholdes for familiedlemmer, der lever på stiftelsestidspunktet og for én i forhold til disse ufødt generation.

Hagen Jørgensen, Laustsen, le Maire, Nørsgaard, Pontoppidan, Selmer, Trolborg og Skau Wogensen finder, at forbudet mod familiefideikommiss bør ajourføres, således at også adgangen til at begunstige familien gennem oprettelse af familiefonde begrænses til familiedlemmer, der lever på stiftelsestidspunktet, og én i forhold til disse ufødt generation. Disse medlemmer foreslår, at der i § 7 optages en regel herom.

Disse medlemmer finder, at der vel i formel henseende er forskel mellem familiefideikommiss og familiefonde, men at de hensyn, som ligger bag forbudet mod oprettelse af familiefideikommiss, i realiteten i væsentligt samme omfang gør sig gældende ved familiefonde. Selv om de begunstigede ikke ved fonde – som ved fideikommiss – har noget retskrav på at modtage andel i formuens afkast, vil kredsen af de begunstigede ikke sjældent være så relativt snæver, at de pågældendes muligheder for at nyde godt af

formuen ikke adskiller sig nævneværdigt fra en fideikommissindehavers.

På denne baggrund forekommer det efter disse medlemmers mening ikke velbegrunderet, at familiedlemmer i et ubegrænset antal generationer skal være ene- eller fortrinsberettigede til at nyde godt af en fond, der er oprettet af en person, til hvem de pågældende ikke kan påregnes at have nogen særlig tilknytning.

Reglen i § 7, stk. 1, tilgodeser efter disse medlemmers mening i fuldt omfang hensynet til stifterens berettigede interesse i at forbeholde familien en vis fortrinsret. Denne fortrinsret kan efter omstændighederne – navnlig tidspunktet for fondens stiftelse og familiedlemmernes levealder – strække sig over en meget lang periode. Disse medlemmer henviser også til, at reglen ikke vil afskære familiens adgang til at få andel i fondens afkast, men alene forbyder fortrinsret efter en vis tid, således at familiedlemmerne herefter kan komme i betragtning ved uddeling af fondens afkast på lige fod med andre, der også opfylder fundatsens betingelser.

Ebbesen, Fogh, Kjølbjerg, Mogensén og Søren Rasmussen finder ikke, at der er anledning til at ændre den gældende retstilstand. Disse medlemmer henviser til, at der her i landet er en lang tradition for oprettelse af familielegater. Ved grundlovsændringen i 1953 og ved arveloven af 1963 tog man udtrykkeligt stilling til, om denne tradition skulle brydes. Ved begge lejligheder blev det klart tilkendegivet, at man ikke ønskede at forhindre oprettelse af familiefonde. I arvelovskommissionens betænkning side 158 anføres følgende om adgangen til oprettelse af familiefonde:

»Reglen i denne Paragraf i Udkastet angaar, som Ordene viser, kun Retten til at testere til fysiske Personer. Den betyder derfor ligesaa lidt som den tilsvarende Regel i den svenske Lov nogen Begrænsning i Adgangen til at raade til Fordel for juridiske Personer. Uden Hensyn til Bestemmelsen i § 87 kan der som hidtil ved Testamente raades til Fordel for Institutioner saasom Hospitaler, Stiftelser, Foreninger, Legater etc., ligesom der kan stiftes Familielegater, hvorved en særlig Kreds af ufødte Personer begunstiges. Der stiftes ganske vist herved en Ret for en Række ufødte Personer, men da ingen bestemt af disse er begunstiget ved den afdøde Testators Bestemmelse, er det uden Betænkelighed. Testator kommer ikke til at træffe bindende Afgørelser for en Fremtid, som han ikke